Vlahii (vlașii) din Slovacia: Istorie, cultură și prezență românească în Tatra

Distribuie articolul

(/#facebook) (/#telegram) (/#whatsapp) (/#x)
(https://www.addtoany.com/share#url=http%3A%2F%2Fwww.napocanews.r
tatra.html&title=Vlahii%20(vla%C8%99ii)%20din%20Slovacia%3A%20Istorie%

Față de valahii gorali din Polonia sau valahii din Moravia cehă, vlașii din Slovacia sunt cu adevărat cei mai uitați valahi din Centrul Europei. Istoria lor se pierde însă în negura vremii din timpurile triburilor nordice ale dacilor. Vlașii se identifică în istoriografia slovacă într-un dualism teoretic privind originea: transhumanță pe aliniamentul Carpaților cu colonizări din secolele IX și X sau autohtonitate, ca și continuatori ai triburilor dace și populația daco-romană. Vlahii reprezintă o comunitate etnică cu rădăcini adânci în Europa de Centrală și de est, în special în zonele montane, rurale și izolate ale Slovaciei. Deși numeroși și adaptați în peisajul multicultural al acestei țări, vlahii sau vlașii cum îi numesc slavii sunt o comunitate relativ mică, dar cu o identitate culturală distinctivă, păstrată prin tradiții, limbaj și obiceiuri străvechi încă din vremea migrațiilor. Vlașii din punct de vedere etnic fac parte din ramura nordică a valahilor nordici, împreună cu valahii gorali, volohii și valașii din Moravia. De-a lungul istoriei, vlașii și-au păstrat limba, tradițiile și identitatea culturală în ciuda asimilării și a influențelor germane-slave. Ei spun celor care-i întreabă că au origini din România.

Termenul „Vlah" a fost folosit de cronicari și documentele medievale în Europa Centrală și de Est pentru a desemna populațiile vorbitoare de limbi romanice, în special dialecte romanice influențate de limba română. În Slovacia, vlahii sau vlașii sunt în principal descendenți ai vechilor triburi dace și a coloniștilor români din perioada medievală și modernă timpurie, dar și a celor care s-au stabilit ulterior, în special în zonele montane și rurale, lucru conformat de istoriografia slovacă destul de indiferentă altfel la acest subiect. Ca urmare, comunitățile vlahe din Slovacia sunt considerate de istoricii slovaci și cehi ca rezultatul migrațiilor din zonele balcanice și din Europa de Est, în perioada medievală, când vlahii s-au stabilit în diverse regiuni montane și rurale pentru practici agricole și păstorit, contribuind la păstrarea specificului cultural în acele zone izolate. Există documente ale regilor Ungariei sau ducilor locali în care se arată o colonizare vlahă în arealul montan. Pentru etnologii slovaci comunitățile vlahe au fost influențate de multiple valuri migratorii, atât din Balcani, cât și din estul și centrul Europei. În Slovacia, aceștia și-au menținut limba și tradițiile românești, influențate de contactul cu populațiile slovace, maghiare, cehe și alte comunități locale. Desigur, vlașii folosesc astăzi în limba slovacă vorbită cu circa 500 de cuvinte din trunchiul lingvistic românesc. În Evul Mediu, teritoriile slovace făceau parte din regatele și ducatelor central-europene, unde oscilau influențe latine și slave. În această perioadă, vlahii au avut un rol important în dezvoltarea comunităților rurale, fiind adesea meseriași, păstori sau comercianți. După epoca comunistă și schimbările politice din Europa de Est, populația vlahă a suferit anumite presiuni, însă și-a menținut identitatea în anumite regiuni, precum cele montane din nordul și estul Slovaciei, unde s-au păstrat unele dialecte și tradiții specifice. Cultura vlahilor din Slovacia include elemente unice, păstrate din continuitate, precum tradițiile folclorice, obiceiurile legate de sărbători și practicile agricole. Dansurile tradiționale, muzica populară și costumele specifice sunt parte integrantă a identității lor culturale, care este asemănătoare cu cele ale românilor din Maramureș și Țara Moților.

Aceste elemente etno-folclorice de azi sunt specific românilor de la munte. Un exemplu semnificativ îl reprezintă festivalurile și evenimentele culturale organizate în comunitățile vlahe, unde sunt prezentate cântece, dansuri și meșteșuguri tradiționale, precum țesutul și ceramic a la Horezu. De asemenea, limba vlahă are un rol important astăzi în menținerea identității, fiind vorbită în familie și în comunitate, deși în ultimele decenii s-a înregistrat o diminuare a utilizării acesteia, în contextul schimbărilor sociale și educaționale moderne. Astăzi, din păcate, populația vlahă din Slovacia este relativ mică, fiind estimată la câteva mii de persoane, majoritatea trăind în zone montane și rurale. Deși nu sunt recunoscuți oficial ca minoritate națională în statul slovac șa cum se încearcă acum o recunoaștere cu goralii din Polonia, vlahii continuă să păstreze și să promoveze cultura lor, fiind parte integrantă a diversității etnice a țării. Instituțiile culturale slovace sunt sensibile la acest fenomen etno-folcloric și etnografic, iar ONG-urile și comunitățile locale organizează

periodic evenimente pentru conservarea limbii şi tradiţiilor vlahilor. În acelaşi timp, în ultimii ani, s-au înregistrat eforturi de documentare şi promovare a patrimoniului cultural vlah, pentru a asigura continuitatea acestei identităţi în faţa proceselor de urbanizare şi globalizare. Lingviştii slovaci recunosc timid după 1990 că limba vorbită de vlaşii din Slovacia face parte din dialectele româneşti, având influenţe şi împrumuturi din limba slovacă şi alte limbi slavice, reflecţie a contactului lingvistic de-a lungul veacurilor.

Vlahii din Slovacia sunt recunoscuţi de politicienii slovaci, că reprezintă o comunitate etnică importantă, cu o istorie şi o cultură distinctivă, care contribuie la pluralismul etnic şi cultural al ţării. Cu un trecut marcat de migraţii, adaptare şi păstrare a tradiţiilor, aceştia continuă să fie un exemplu de rezilienţă şi identitate culturală. Menţinerea limbii, obiceiurilor şi valorilor vlaşilor este esenţială pentru conservarea diversităţii în Slovacia şi pentru întărirea legăturilor dintre comunităţile etnice ale ţării şi o relaţie bună cu România. Comunităţile vlahe au fost studiate de cercetători, atât slovaci, cât şi români sau europeni. În literatura ştiinţifică, au fost realizate studii despre tradiţiile, obiceiurile, limba şi istoria acestora. Limba vorbită de vlahii din Slovacia face parte din grupul dialectelor româneşti, similar cu cele din sudul României, Moldova, Maramureşului sau Dobrogea. În general din zonele arhetipale româneşti, cunoscutele ”ţări”. Deşi există diferenţe regionale, în general, limba păstrează trăsături ale vechii limbi române. În procesul de păstrare a limbii, vlahii au avut şi influenţe ale limbii slovace, datorită contactului îndelungat cu populaţia locală. Astfel, limba vlaşilor include anumite împrumuturi lexicale şi expresii din limba slovacă sau din alte limbi slave. În comunităţile vlahe, limba română dialectală este în general utilizată în familie şi în cadrul comunităţilor locale. În societate, însă, mulţi vorbesc şi limba slovacă, mai ales în contextul educaţiei şi administrativ. Vlahii din Slovacia vorbesc o formă dialectală a limbii române, adaptată la condiţiile şi contactele culturale locale. În ciuda asimilării şi a influenţelor slavice, păstrează un patrimoniu lingvistic specific, ce le menţine identitatea culturală. Contribuţiile autorilor principali sunt ale lui Pavel Mišiak şi Ľudmila Murgašová, cercetători slovaci care au documentat viaţa tradiţională a comunităţilor rurale din regiunile montane, inclusiv cele cu prezenţă vlahă. De asemenea, Vasile Barbu, un etnolog român, a scris despre comunităţile vlahe din Europa Centrală şi despre modalităţile de conservare a tradiţiilor acestora. Revista ”Etnografia Slovaciei” şi alte publicaţii academic fac referire frecventă la vlaşi.

Vlahii din Slovacia mai locuiesc azi, în principal în zonele montane şi rurale din următoarele localităţi şi regiuni: Regiunea Spiš, în localităţi precum Spišská Nová Ves şi în zonele învecinate, unde s-au stabilit comunităţi vlahice în special în sate din zona munţilor Tatra Pişană şi în zonele învecinate; în general aproape de Polonia şi Zakopane, capitala valahilor gorali. Amintim regiunea Šariš, cu oraşele şi satele din partea de nord-est a Slovaciei, precum Bardejov şi în localităţi din împrejurimi, unde trăiesc comunităţi vlahe ce păstrează tradiţiile şi limba. Totodată Regiunea Čadca şi Orava tot la granite cu Polonia şi cu valahii gorali. În zonele montane ale regiunii Orava, în satele din jurul oraşului Čadca, vlahii au avut o prezenţă semnificativă. Iar în regiunea oraşului Poprad vlaşii sunt majoritari. În localităţi precum Huncovce, la poalele munţilor Tatra, comunităţile vlahe au menţinut tradiţiile şi limba română mult mai puternic faţă de alte zone geografice vlaşe. Este important de menţionat că, deşi aceste comunităţi păstrează diferenţe culturale şi lingvistice în anumite localităţi, numărul lor şi prezenţa exactă pot varia în timp, fiind influenţate de migraţie, urbanizare şi asimilare culturală. În plus, nu toate localităţile din aceste regiuni au populaţie vlahică activă. Sviť este satul cu o comunitate vlahă foarte activă, ce organizează periodic evenimente culturale recunoscute pe plan naţional. Această regiune are o istorie complexă, fiind influenţată de prezenţa românilor/vlahilor din vechime, care au migrat sau s-au stabilit aici pentru activităţi agricole şi comerciale, conform etnologilor slovaci. Aici, în pitoreştile sate de munte, vlahii au avut întotdeauna un rol important în păstrarea tradiţiilor legate de agricultura, paza turmelor şi meşteşuguri tradiţionale. În aceste zone, elementele culturii vlahe sunt păstrate în iurte, costume şi în obiceiurile legate de sărbători.

Populaţia vlahilor din Slovacia este relativ mică şi nu există cifre oficiale precise, deoarece aceştia nu sunt recunoscuţi oficial ca minoritate naţională în stat. Estimările variază, dar se crede că numărul lor se situează între câteva sute şi câteva mii de persoane. În general, se estimează că în Slovacia trăiesc în jur de 3.000 până la 5.000 de vlahii, majoritatea fiind localizaţi în zonele montane şi rurale din regiunea Spiš, Šariš, Orava şi Tatra. Această comunitate etnică păstrează tradiţiile şi limba , deşi în multe locuri numărul lor a scăzut semnificativ în ultimul secol, din cauza urbanizării şi asimilării. Majoritatea vlahilor din Slovacia sunt personae religioase şi, în mod tradiţional, practică biserica ortodoxă sau biserica catolică, în funcţie de regiune şi de influenţele istorice din zona în care trăiesc. Ortodoxia este o parte importantă a comunităţilor vlahice, în special în regiunea Spiš şi în zonele montane din nord-est, urmează credinţa ortodoxă. Episcopia ortodoxă slovacă depinde de Patriarhia Moscovei şi azi. Totuşi specificul religios al vlaşilor a fost influenţat de tradiţiile religioase româneşti, care sunt predominant ortodoxe venite pe filiera Maramureşului istoric. În alte zone geografice, în special în regiunile cu influenţe mai mari ale bisericii catolice slovace, unii vlahii practică religia catolică, în special în sate unde influenţa religiei româneşti şi slovace s-a amestecat.

Deci, nu există o singură afiliere religioasă pentru toţi vlahii, dar majoritatea lor păstrează tradiţia creştină ortodoxă sau romano-catolică. Tradiţiile religioase joacă un rol important în menţinerea identităţii lor culturale şi spirituale, fiind uneori un element de coeziune în comunităţile vlahe din Slovacia. Există legături între vlahii din Slovacia şi România şi în prezent, deşi acestea sunt mai mult legate de patrimoniu cultural, identitate şi iniţiative de păstrare a tradiţiilor decât de legături oficiale sau administrative. Vlahii din Slovacia păstrează limba română, în special dialectele lor locale, ceea ce consolidează sentimentul de apartenenţă la patrimoniul românesc. În anumite situaţii, aceştia se consideră parte din diaspora românească sau a comunităţii româneşti din Europa. Există organizaţii şi asociaţii româneşti, precum şi grupuri culturale, care organizează evenimente, festivaluri şi proiecte de documentare pentru a conserva şi promova cultura vlahilor din Slovacia. De exemplu, unele ONG-uri din România şi Slovacia colaborează pentru promovarea patrimoniului comun. Prea puţin însă pentru conservarea patrimoniului local. Dar legăturile reciproce sunt totuşi firave deoarece situaţia vlaşilor nu este cunoscută în România, iar autorităţile statului român nu fac nimic pentru încurajarea identităţii vlaşilor din Slovacia. Totuşi, trăim în era digital şi astfel vlahii păstrează legături cu România prin intermediul internetului, social-media şi al mijloacelor de comunicare moderne, participând la proiecte culturale, expoziţii sau evenimente online. În ultimele decenii, s-au manifestat iniţiative pentru recunoaşterea şi promovarea acestei comunităţi ca parte a patrimoniului românesc în străinătate, precum şi eforturi de a include aceste comunităţi în proiecte culturale transnaţionale. Deşi nu există legături formale sau oficiale constante între vlahii din Slovacia şi România, diferite proiecte transnaţionale şi iniţiative de păstrare a tradiţiei contribuie la menţinerea acestor legături. În plus, comunităţile vlahe se simt adesea parte integrantă a patrimoniului cultural românesc şi sunt susţinute în eforturile de păstrare a identităţii lor.

Nu există ca în Polonia goralilor – vezi Zakopane – o capitală oficială sau un oraş specific considerat „capitala" vlahilor din Slovacia. Comunităţile vlahe sunt răspândite şi izolate, în diferite zone montane şi rurale, iar în aceste regiuni nu există o localitate oficial recunoscută ca centru sau capitală a vlahilor. Însă, în unele zone, localităţi precum Huncovce sau Žakovce din regiunea Spiš au fost importante pentru comunităţile vlahe, fiind considerate centre culturale sau de tradiţie pentru aceste comunităţi, datorită păstrării tradiţiilor şi limbii lor. În prezent, din păcate, nu sunt cunoscute nume remarcabile de scriitori sau personalităţi vlahe din Slovacia care să fie foarte cunoscute pe plan internaţional sau naţional. Comunitatea vlahă din Slovacia este, în general, o comunitate mică, păstrătoare de tradiţii şi cultură populară, dar nu a avut în mod tradiţional personalităţi literare sau publice recunoscute pe scară largă. Totuşi, în ultimii ani, unii cercetători, etnografi şi antropologi s-au dedicat studiului şi documentării patrimoniului lor cultural, iar în rândurile comunităţii vlahe există persoane care s-au implicat în promovarea şi conservarea identităţii lor.

Trebuie să rămânem recunoscători celor câţiva cercetători, etnografi şi autori care s-au ocupat de istoria, cultura şi tradiţiile vlahilor din Slovacia: Vasile Barbu, Pavel Mišiak, Peter Zajac, Ľudmila Murgašová. De apreciat sunt şi încercările Institutului de Etnografie şi Etnologie din Slovacia care a publicat cercetări şi studii despre tradiţiile, obiceiurile şi istoria comunităţilor rural, inclusiv cele ale vlahilor, în diverse publicaţii şi expoziţii. Majoritatea acestor cercetări sunt parte din studiile etnografice generale ale regiunilor montane şi rurale ale Slovaciei. Comunităţile vlahe din Slovacia rămân în general mai puţin studiate comparativ cu alte comunităţi etnice, dar cercetătorii din Slovacia şi din ţările în care trăiesc vlahii (România, Serbia, Ucraina) au realizat studii valoroase despre aceste comunităţi. De amintit este şi studiul „The Cultural Heritage of the Vlachs in Central Europe" din revista ”Etnografia Slovaciei" şi Journal of Ethnology and Folklore. Aceste articole explorează obiceiurile, limba şi urmele istorice ale comunităţilor vlahe din regiuni precum Slovacia, Ucraina, Serbia, precum studiul „Vlach Communities in Slovakia: Traditions and Language", „The Role of Oral Tradition in Preserving Vlach Identity" – studii realizate de cercetătorii slovaci, disponibile în publicaţiile institutelor de etnografie din Slovacia. Aceste articole analizează tradiţiile orale şi muzicale ale vlahilor. Menţionez că pe pagina oficială a Institutului de Etnografie şi Etnologie din Slovacia se regăsesc articole despre tradiţiile rurale şi comunităţile de vlahi din Slovacia – https://www.etnografia.sk. Vlahii din Slovacia doresc să cunoască trecutul lor românesc şi să păstreze legătura cu limba, cultura şi tradiţiile româneşti. Aceasta dorinţă de conectare cu rădăcinile lor româneşti este motivată de dorinţa de a-şi conserva identitatea culturală, de a transmite tradiţiile mai departe şi de a menţine legături cu România şi comunităţile româneşti din alte ţări. Din partea autorităţilor române reacţiile şi dorinţa de colaborare sunt la un nivel aproape de zero. Din păcate.

Ionuţ Ţene

10-05-2025

Editorial (http://www.napocanews.ro/category/editorial) *napcoanews (http://www.napocanews.ro/tag/napcoanews), romaniaț (http://www.napocanews.ro/tag/romaniat), slovacii (http://www.napocanews.ro/tag/slovacii), tatra (http://www.napocanews.ro/tag/tatra), valahi (http://www.napocanews.ro/tag/valahi), vlasii (http://www.napocanews.ro/tag/vlasii)*

Viktor Orban citează din Simion, UDMR votează Nicuşor Dan (http://www.napocanews.ro/2025/05/viktor-orban-citeaza-din-simion-udmr-voteaza-nicusor-dan.html)

Comentati

- Name (required)
  Your Name
- Mail (required)
  Your Email
- Website
  Your Website

Your Comment Here...

Submit Comment

Caută în site

Search

Categorii

Administratie (http://www.napocanews.ro/category/social)
Cultura (http://www.napocanews.ro/category/cultura-2)
Economie (http://www.napocanews.ro/category/economie)
Editorial (http://www.napocanews.ro/category/editorial)
Evenimente (http://www.napocanews.ro/category/evenimente-2)
Externe (http://www.napocanews.ro/category/externe)

- General (http://www.napocanews.ro/category/eveniment)
- Lifestyle (http://www.napocanews.ro/category/lifestyle)
- Monden (http://www.napocanews.ro/category/monden)
- Politica (http://www.napocanews.ro/category/politica)
- Spiritualitate (http://www.napocanews.ro/category/spiritualitate)
- Sport (http://www.napocanews.ro/category/a-sport)
- Stirea zilei (http://www.napocanews.ro/category/stirea-zilei)

Ultimele Stiri

- Vlahii (vlașii) din Slovacia: Istorie, cultură și prezență românească în Tatra (http://www.napocanews.ro/2025/05/vlahii-vlasii-din-slovacia-istorie-cultura-si-prezenta-romaneasca-in-tatra.html)
- Viktor Orban citează din Simion, UDMR votează Nicușor Dan (http://www.napocanews.ro/2025/05/viktor-orban-citeaza-din-simion-udmr-voteaza-nicusor-dan.html)
- Premierul slovac s-a întâlnit cu Putin ignorând criticile europene (http://www.napocanews.ro/2025/05/premierul-slovac-s-a-intalnit-cu-putin-ignorand-criticile-europene.html)
- Centrul de Îngrijiri Paliative Pediatrice al Arhiepiscopiei Clujului își va cinsti ocrotitorul: Ortodoxia vindecătoare (http://www.napocanews.ro/2025/05/centrul-de-ingrijiri-paliative-pediatrice-al-arhiepiscopiei-clujului-isi-va-cinsti-ocrotitorul-ortodoxia-vindecatoare.html)
- Povestiri cosmice – Calea Lactee (http://www.napocanews.ro/2025/05/povestiri-cosmice-calea-lactee.html)

Parteneri - R3Media.ro

TOP 15 fake news despre George Simion, în cea mai perversă campanie a prezidențialelor, din ultimii 35 de ani (https://r3media.ro/top-15-fake-news-despre-george-simion-in-cea-mai-perversa-campanie-a-prezidentialelor-din-ultimii-35-de-ani/)

George Simion este primul politician de după 1990 care a ajuns la o cotă de încredere atât de ridicată, de…
Read more » (https://r3media.ro/top-15-fake-news-despre-george-simion-in-cea-mai-perversa-campanie-a-prezidentialelor-din-ultimii-35-de-ani/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 08-05-2025 - 11:58

VIDEO | Nicușor Dan a început să se scobească în nas în fața presei la dezbaterea cu George Simion (https://r3media.ro/video-nicusor-dan-scobit-in-nas-presa-parlament-dezbatere-george-simion-alegeri-prezidentiale-2025/)

Miercuri a avut loc o primă confruntare între cei doi contracandidați la alegerile prezidențiale. George Simion și Nicușor Dan s-au…
Read more » (https://r3media.ro/video-nicusor-dan-scobit-in-nas-presa-parlament-dezbatere-george-simion-alegeri-prezidentiale-2025/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 08-05-2025 - 10:38

Omul sistemului: Fanatici pro-război și vaccinare obligatorie, promotori LGBT, anti-creștini și foști consilieri ai lui Klaus Iohannis formează echipa lui Nicușor Dan (https://r3media.ro/omul-sistemului-fanatici-pro-razboi-si-vaccinare-obligatorie-promotori-lgbt-anti-crestini-si-fosti-consilieri-ai-lui-klaus-iohannis-formeaza-echipa-lui-nicusor-dan/)

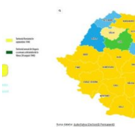

Nicușor Dan este candidatul care se va lupta cu George Simion pentru președinția României, în turul al doilea al alegerilor…

Read more » (https://r3media.ro/omul-sistemului-fanatici-pro-razboi-si-vaccinare-obligatorie-promotori-lgbt-anti-crestini-si-fosti-consilieri-ai-lui-klaus-iohannis-formeaza-echipa-lui-nicusor-dan/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 06-05-2025 - 14:15

Tulburător: Județele în care nu a câștigat Simion corespund, în mare parte, cu județele anexate de Ungaria în 1940, prin Dictatul de la Viena (https://r3media.ro/tulburator-judetele-in-care-nu-a-castigat-simion-corespund-in-mare-parte-cu-judetele-anexate-de-ungaria-in-1940-prin-dictatul-de-la-viena/)

Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) a publicat rezultatele finale ale turului 1 al alegerilor prezidențiale din România, desfășurate pe 4 mai.…
Read more » (https://r3media.ro/tulburator-judetele-in-care-nu-a-castigat-simion-corespund-in-mare-parte-cu-judetele-anexate-de-ungaria-in-1940-prin-dictatul-de-la-viena/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 05-05-2025 - 12:13

Mirel Palada: Vor anula din nou alegerile, pentru că nu vor accepta ca George Simion să iasă președinte / ANCOM a dat deja un comunicat în care acuză „interferențe" (https://r3media.ro/mirel-palada-vor-anula-din-nou-alegerile-pentru-ca-nu-vor-accepta-ca-george-simion-sa-iasa-presedinte-ancom-a-dat-deja-un-comunicat-in-care-acuza-interferente/)

Sociologul Mirel Palada a spus, în cadrul unei emisiuni dedicate primului tur al alegerilor prezidențiale, că aceia care au anulat…

Read more » (https://r3media.ro/mirel-palada-vor-anula-din-nou-alegerile-pentru-ca-nu-vor-accepta-ca-george-simion-sa-iasa-presedinte-ancom-a-dat-deja-un-comunicat-in-care-acuza-interferente/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 04-05-2025 - 23:00
